

BESLUT

Diarienummer
V 2021/1986

2021-10-14

Finansdepartementet

Rektor

Yttrande över Promemoria angående Särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel till konsumenter

Ert dnr Fi2021/02357

Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerad remiss, får härmed avge följande yttrande, som utarbetats av professorerna Jörgen Hettne, Ekonomihögskolan, Anders Håkansson, Medicinska fakulteten och Ola Svensson, Juridiska fakulteten.

Kravet på särskild måttfullhet

Lunds universitet konstaterar att det remitterade förslaget innebär en begränsad ändring av bestämmelserna för marknadsföring av spel i Sverige genom att i 15 kap 1 § spellagen (2018:1138) "måttfullhet" ersätts av "särskild måttfullhet".

Universitetet välkomnar att marknadsföringen av spel begränsas och genom den föreslagna ändringen jämföras i farlighetsgrad med marknadsföring av alkohol i alkohollagen (2010:1622). Den nuvarande situationen på den svenska spelmarknaden är inte tillfredsställande. Som framgår av promemorian har på senare år riskerna med spel uppmärksamats i allt större omfattning och spelberoende utgör ett växande folkhälsoproblem i Sverige. Spelproblem får i regel mycket allvarliga sociala och ekonomiska konsekvenser för den som drabbas.

Universitetet anser också att det är rimligt att förslaget inte går olika långt för olika spelformer. Även om beroenderiskerna är olika för

olika former av spel om pengar (t.ex. lotterier i förhållande till nätkasino), är det tydligare och rättssäkrare med en enhetlig reglering, dvs. särskild måttfullhet för samtliga spelformer. Detta hindrar dock inte att olika grader av risk (riskklassificering) kan få betydelse i den konkreta tillämpningen av lagen.

I huvudsak handlar den föreslagna lagändringen om att främja de ändamål som lyfts fram i förarbetena till spellagen (2018:1138).

Det bedömdes relativt nyligen att det nuvarande kravet på måttfullhet eventuellt var tillräckligt för att skydda sårbara grupper när det kommer till innehållet i spelreklamen. Spelmarknadsutredningen (SOU 2020:77) menade att det var angeläget att fler tillsynsändanden avseende måttfullhetskravet drevs till domstol innan någon förändring av måttfullhetskravet övervägdes.

Enligt Lunds universitets mening är denna inställning onödigt försiktig för att inte säga direkt felaktig. Domstolar och tillsynsmyndigheter behöver en tydligare signal om kraven på återhållsam spelreklam verkligen ska skärpas. Måttfullhet kan knappast sägas prägla reklamverksamheten på den svenska spelmarknaden i dag. Det är viktigt att regeringen i kommande proposition markerar vilken skärpning som avses med den nu föreslagna ändringen. Det skapar förutsättningar för att en förändring verkligen kommer till stånd samtidigt som branschens behov av tydlighet vad gäller innebörden av kravet tillgodoses.

Det finns slutligen anledning att kommentera hur kravet på "särskild måttfullhet" förhåller sig till den fria rörligheten för speltjänster på EU:s inre marknad (artikel 56 i EUF-fördraget). I promemorian framhålls att kravet är icke-diskriminerande, kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset att skydda folkhälsan och är proportionerligt. Under förutsättning att kravet i rättstillämpningen inte tolkas så att det ger upphov till en oproportionerlig begränsning av den fria rörligheten för tjänster inom EU kan förslaget alltså genomföras.

Lund universitet hade gärna sett en djupare analys av frågan om vilken betydelse EU-rätten har avseende innebörden av "särskild måttfullhet" på detta område.

Lunds universitet delar emellertid promemorians bedömning att EU-rätten inte lägger hinder i vägen för ett sådant krav. Som tas upp i promemorian är den svenska lagstiftningen helt i linje med Europeiska kommissionens rekommendation om konsumentskydd i samband med onlinespel (2014/478/EU). Det finns också tydligt stöd i EU-domstolens rättspraxis när det gäller en restriktiv syn på marknadsföring av speltjänster. EU-domstolen har funnit att medlemsstaterna har ett omfattande handlingsutrymme i syfte att begränsa skadeverkningarna av spel.

Domstolen uttalade t.ex. i det svenska målet *Sjöberg och Gerdin* (målen C-447/08 och C-448/08) att kulturella, moraliska eller religiösa överväganden kan motivera inskränkningar av friheten att tillhandahålla tjänster för arrangörer av hasardspel, bl.a. eftersom det kan anses *oacceptabelt att tillåta att privata vinstintressen drar nytta av ett socialt gissel eller spelares svaghet och olycka*. Enligt den värdeskala som är specifik för varje medlemsstat, och med beaktande av medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning, är det således tillåtet för en medlemsstat att begränsa anordnandet av speltjänster av skäl som syftar till att begränsa skadeverkningarna av spel.

Domstolen har vidare mer specifikt angående spelreklam från statskontrollerade spelbolag uttalat:

"Reklamen får i synnerhet inte uppmuntra konsumenternas naturliga benägenhet att roas av spel genom att locka dem till aktivt deltagande, såsom genom att banalisera spelandet eller ge det en positiv image genom att hänvisa till att spelintäkterna går till verksamhet av allmänintresse eller genom att förstärka spelens dragningskraft med anslående reklambudskap där stora spelvinster förespeglas." (målen C-316/07, C-358/07-C-360/07, C-409/07 och C-410/07, Markus StoB m.fl., punkt 103)."

Enligt Lunds universitet innebär förändringen från måttfullhet till särskild måttfullhet mot denna bakgrund inte någon oproportionerlig begränsning av den fria rörligheten för speltjänster.

Marknadsföringsinskränkningen är inte absolut och inte heller utformad på ett sätt som hindrar att det är möjligt att ta hänsyn till särskilda omständigheter i enskilda fall (jfr t.ex. Patent- och

marknadsöverdomstolens avgörande PMT 12229-19 som gällde den s.k. bildregeln i alkohollagen som bedömdes alltför schablonartad och därmed oproportionell).

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av professor Jörgen Hettne.

Erik Renström